

Elfogadhatatlan a villany árának emelése

Az Energiapolitika 2000 Társulat állásfoglalása

A villany a privatizált termelők és szolgáltatók köztudomásúan magas, 20, ill. 15 százalék körüli eszközarányos nyeresége miatt eddig is drágább volt az indokoltnál. Miután az olajárcsökkenés nyomán a földgáz ára sem emelkedett, a tavaly nyári 14, 5 százalékos lakossági áramdráguláshoz képest nem növekedtek a költségek, nincs valódi „piaci” oka a drágításnak. Feltehetően ezért maradt el a tételes költség-felülvizsgálat és a fogyasztói érdekvédelmi szervezetekkel való egyeztetés. Milyen hálózatfejlesztésekre utal a GKM indoklása, amelyeket nem tartalmazott volna a szolgáltatók amúgy is magas nyeresége? A legutóbbi áremelés óta bekövetkezett termelői inflációnövekedés sem megalapozott hivatkozás, éppen fordítva: a villanyáremelés az egyik inflációt növelő tényező.

Az okokat a liberalizációban kell keresni. A liberalizált villanypiacon az ár tartósan elszakad a szolgáltatás valós fizikai-technikai adottságait kifejező önköltségtől. Júliustól a kormányzat teljesen liberalizálni akarja a piacot, s ennek az előkészítéséhez tartozhat a mostani hatósági áremelés.

A hazai „versenypiacon” az év elejére a közüzemi hatósági áraknál magasabb árak alakultak ki, vagyis a hatósági árszabályozás alacsonyabb árakat tesz lehetővé, mint amit a versenypiac eredményez. Így teljesültek a liberalizált piac árcsökkentő hatásáról hozsannázó „szakértői” vélemények. A magyar versenypiacra ui. — a liberális piac törvényeinek megfelelően — a tőlünk nyugatabbra fekvő tagállamok magasabb tőzsdei árai „gyűrűznek be”. A régióban (Szlovákia, Csehország) a piacra vihető források csökkennek, vagyis a korábbi termelői kínálati piac megszűnőben van. A teljes liberalizáció után az egész hazai piacon ezek a magasabb, ún. „versenyárak” fognak kialakulni. A fogyasztói ár akár 20 százalékkal is emelkedhet. Úgy tűnik, hogy még a piacnyitás előtt ezekhez akarja közelíteni a kormányzat az árakat, hogy a teljes piacnyitás várható sokkoló hatását csökkentse.

A villanyárak emelését a költségvetés bevételelnövelő törekvései is motiválják, mivel az ÁFA révén minden áremelés növeli a költségvetési bevételt. Az energiaszolgáltatók áremelési törekvései itt találkoznak a kormányzati, rövidtávú költségvetési érdekekkel.

Folynak a teljes piacnyitás előkészületei, különböző villanypiaci elképzelések kerültek nyilvánosságra. Egyetértünk az MVM Szakszervezeti Szövetségének és a Magyar Energiafogyasztók Szövetségének múlt év november 27-i — a villamos-piaci működési modell kialakítására vonatkozó — közös állásfoglalásával, amely szerint a teljes piacnyitás feltételei nem állnak fenn.

Társulatunk már sokszor kifejtett álláspontja a villanypiac működésével kapcsolatban változatlan:

- A villany árszínvonalát a külföldi tulajdonú erőművekkel és áramszolgáltatókkal — az indokolt profit figyelembevételével — kialakított új feltételek mellett mérsékelni kell. Önköltségen alapuló, maximalizált profitot tartalmazó árakat kell alkalmazni.
- A közszolgáltatási kötelezettségnek megfelelő ellátást és a hatósági ármegállapítást a háztartási fogyasztók számára a tervezett piacnyitást követően is fenn kell tartani. Az uniós irányelvekben elismert „egyetemes szolgáltatás” erre lehetőséget teremt.
- A hatósági ármegállapítás önmagában nem jelent garanciát, a hatóság működését demokratizálni kell, létre kell hozni, és szerephez kell juttatni a civil fogyasztóvédelmi szervezeteket.
- A magyarországi villanypiaci helyzet reális bemutatásával kezdeményezni kell a villanypiaci EU direktívák felülvizsgálatát, az önköltségalapú, maximalizált profitot tartalmazó árképzés elfogadtatását.

A kormányzat energiapiaci törekvéseit a szélsőséges liberalizmus jellemzi. Minden áron fel akarja számolni az energiapolitika szociális elemeit, annak ellenére, hogy a jelenlegi energetikai törvények is deklarálják a szociális energiaellátást. Az (átmenetinek tekintett) támogatásokat a költségvetésből akarják finanszírozni. Ezzel szemben a fogyasztói árszínvonal mérséklése és kordában tartása mellett változatlanul szükséges lenne az unió más államaiban is ismert szociális tarifa.

A fogyasztott mennyiségtől függő, progresszív díjtételeket tartalmazó szociális tarifa lényege az, hogy az összes árbevétel, más szóval a fogyasztással súlyozott átlagos tarifabevétel biztosítja az elismert önköltséget, a szükséges fejlesztési hányadot és a méltányos (szabályozott) hasznot. Ugyanakkor a progresszivitás révén takarékosagra ösztönöz. Fogyasztói szolidaritást fejez ki a fogyasztói csoportok között. A szolidaritáson alapuló segítség (kompenzáció) nem kerül ki a szolgáltatási (kereskedelmi) szférából, költséges és korrupcióveszélyes adminisztráció (lásd gázár-támogatás) nélkül érvényesül. A szinte egyetlen specifikus, lényegi szociális elem, a gyermekszám könnyen figyelembe vehető korrekció lehet.

Budapest, 2007. február 2.

***Energiapolitika 2000 Társulat
Elnöksége***